

Nagy Katalin

Több mint hő- és füstelvezetés – A hő-és füstelvezetés, valamint a szellőztetés rendszerei

Hogyan fejlődött a hő-és füstelvezetés napjainkig? Milyen rendszerek alakultak ki, s azokat jellemzően hova célszerű telepíteni? Milyen előnyöket és hátrányokat kell mérlegelni? Milyen új kihívásokra adnak választ a korszerű rendszerek? Ezekre a kérdésekre válaszol szerzőnk.

Miért van szükség hő-és füstelvezetésre?

Közismert: a tűz két fő károsító tényezője a hőmérsékletemelkedés és a füst toxikussága és korrozív hatása. A halálos áldozatok 90%-a a füst következményeitől veszti életét, mivel bármilyen anyag égésénél rövid idő alatt nagy mennyiségű füstgáz képződik. A fő veszélytényező a szénmonoxid, amely a halálesetek 40%-ánál felelős! Különösen a tűz kezdeti fázisában (svélgázok) keletkezik nagy intenzitással szénmonoxid. Ez a koncentráció függvényében 3 lélegzetvétel után eszméletvesztéshez 10 lélegzetvétel után halálhoz vezet.

A füst ezen kívül csökkenti a láthatóságot, ami alapvetően befolyásolja a látásorientációt és a menekülés során a haladási sebességet.

20 m feletti látótávolságnál jól érezzük magunkat. Ha ez lecsökken 10-15 m-re, már bizonytalanná válunk, sőt 10 m alatti látótávolságnál már könnyen pánik léphet fel.

A látótávolság csökkenésével együtt a haladási sebesség is csökken. 15 m-es látótávolságnál még 1,2 m/s-al, jó ütemű gyaloglással, 5 m-es látótávolságnál már csak 0,5 m/s –al, botorkálással számolhatunk.

A haladási sebesség és látótávolság kapcsolatából adódik a **tervezési feladat**: *a látótávolság a releváns időszakban ne csökkenjen 10 m alá, de tervezzünk inkább 20 méterre!*

Mire jó a hő-és füstelvezető?

Mindezek ismeretében egyértelmű, hogy

- Életvédelem szempontból szükséges a menekülési utak füstmentességének biztosítására
- Vagyonvédelem miatt az épületszerkezetek, berendezések védelmére
- Kárenyhítés okán a füstgázok okozta károk csökkentésére
- És nem utolsósorban a tűzoltói beavatkozás segítésére

Mi a hő-és füstelvezető?

Az ötvenes, hatvanas években kezdődött a napjainkban is ismert kupola gyártása: Igaz, akkor még alapvetően természetes bevilágítási céllal és szellőztető funkcióval. Ekkor már megjelent az alap mechanikus működtetés mellett a pneumatikus és az elektromos kivitel is. Ezután az ezredforduló első éveiben – az élet és vagyonvédelem e fontos eszközénél – a hő- és füstelvezetésnél is Európai (EN) szabványosított megoldások születtek. Ez köszön vissza a hazai szabályozásban is. 2006. szeptemberétől Magyarországon csakis az OTSZ és az MSZ EN 12101-2 követelményeinek megfelelő hő- és füstelvezetőket szabad beépíteni. **Egy sima ablak motorral felszerelve nem szabványos, így nem is hő-és füstelvezető!** Sőt, itt is rendszerben kell gondolkodni. A legjobb részelemek összehordásával sem jön létre hő- és füstelvezető rendszer! Nem elég a részelemeknek megfelelőnek lenniük, azok együttműködését, összhangját is biztosítani kell(ene).

Rendszer kell – Mese a rendszerről

Ez a helytelen hazai gyakorlat a klasszikus mese ütemét követi.

1. Ez szállítja és beépíti a ventillátort

2. Ez az ablakot és az ajtót... De nem tudja, hogy ezt motorral mozgatni is fogják. Így a vasalat nem megfelelő a plusz 0,5 – 2,5 kg-os terheléshez, a szárny és a tokozat kialakítása a motor tartós rögzítéséhez.
  3. Ez szállítja és felszereli a motorokat... Amivel a nyílászárnyakat automatizálják.
  4. Ez a vezérlőközpontot...
  5. Ez kiépíti az elektromos hálózatot...
- És az iciri-piciri végül rendszerré varázsolja és beüzemeli úgy, hogy az tűzjelző által vezérelt legyen?

Rendszer kell! - Mese a rendszerről...

Ez szállítja és beépíti a ventilátort...

Ez az ablakot és ajtót...

de nem tudja, hogy ezt motorral mozgatni is fogják.
Így a vasalat nem megfelelő a plusz 0,5-2,5 kg-os terheléshez,
a szárny és tokozat kialakítása a motor tartós rögzítéséhez.

Ez szállítja és felszereli a motorokat ...

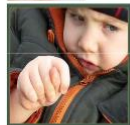
amivel a nyílászárnyakat automatizálják.

Ez a vezérlőközpontot...

Ez kiépíti az elektromos hálózatot ...

...és az iciri-piciri végül rendszerré
varázsolja és beüzemelni úgy, hogy
az tűzjelző által vezérelt legyen?

Mikor, milyen megoldás célszerű? All In One

A hármas alapfunkció: *felülvilágítás, szellőztetés, füstelvezetés* már korábban is adott volt. Bár a funkciók fontossága időről időre változhat, *a füstelvezetés nem veszítheti el prioritását*. Mivel a felülvilágítás ab ovo adott, nézzük, milyen lehetőségek adódnak a füstelvezetés és a szellőztetés kombinálására a különböző működési módok variációival. Először, pusztán logikailag, majd a gyakorlatban is, és mindig szem előtt tartva, hogy ezek közül melyik felel meg a hatályos előírásoknak.

Lehetséges füstelvezetési megoldások

Füstelvezetés	Szellőztetés
mechanikus	mechanikus
mechanikus	elektromos
mechanikus	pneumatikus (értelmetlen, mivel ez a pneumatikus csoporthoz vezet)
pneumatikus	mechanikus (nincs)
pneumatikus	elektromos
pneumatikus	pneumatikus

elektromos

elektromos
(mással kombinálni értelmetlen, de csak
együttesen vizsgált, CE tanúsított termékeknél
megfelelő megoldás)

I. Mechanikus

Füstelvezetés és szellőztetés rendszerei

Hő- és füstelvezetés: mechanikus(gázrugós teleszkóp)

Szellőztetés: mechanikus (ugyan az a gázrugó)

Beépíthetőség: bárhol (jellemzően lépcsőház)

Előny: alacsony bekerülési költség
könnyű és gazdaságos üzemeltetés
nyitási magasság csörlővel szabályozható

Hátrány:nem csoportosítható (1 kupola-1 csörlő),
zárás nem automatizálható (emberi felügyelet
szükséges)

Hő- és füstelvezetés: mechanikus(gázrugós teleszkóp)

Szellőztetés: elektromos (motor, 230 V)

Beépíthetőség: bárhol

Előny: alacsony bekerülési költség
könnyű és gazdaságos üzemeltetés
nyitási magasság (30 cm), automatizálható

Hátrány: motor húzóerő kitéte óriási (2000 körül leáll a
rendszer beépítése)

Hő- és füstelvezetés	I/1. mechanikus (gázrugós teleszkóp a kupolában + csörlős nyitószervezet a falon)	I/2. mechanikus (gázrugós teleszkóp)
Szellőztetés	mechanikus (ugyan az a gázrugó+ csörlős nyitószervezet a falon)	elektromos (motor, 230 V)
Működés	A csörlő vérsnyitójával nyitjuk a kupolát füstelvezetéskor, tekerőkar forgatásával nyitjuk / zárjuk szellőztetéskor.	Gázrugó nyit füstelvezetéskor, elektromos motor szellőztetéskor.
Beépíthetőség	bárhol (jellemzően lépcsőház, egy kupola egy csörlő kialakítás miatt)	bárhol (jellemzően logisztikai csarnok)
Előny	- alacsony bekerülési költség - könnyű és gazdaságos üzemeltetés - nyitási magasság csörlővel szabályozható	- alacsony bekerülési költség - könnyű és gazdaságos üzemeltetés - nyitási magasság (30 cm), - csoportosítható (1 kapcsoló – több kupola) - szellőztetés automatizálható szél- és esőérzékelő szondával

		és központtal
Hátrány	- nem csoportosítható (1 csörlő – 1 kupola), - szellőztetés nem automatizálható, a csörlőt tekerni kell (emberi felügyelet szükséges.)	- A motor húzóerő kitétele óriási (2000 körül leállt a rendszer beépítése)

Nagy Katalin tűzvédelmi szakmérnök

Ludor Kft., Budapest, Baross u. 98.

Email: nagy.katalin@ludor.hu

